

Kancelaria „Hebel&Masiak” s.c.

ODPIS

Rumia, dnia 03 kwietnia 2014r.

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

Aleja Szucha 12A

00-918 Warszawa

Skarżące: B K

ul.

A B

ul.

reprezentowane przez:

adw. Mieczysława Hebel

Pełnomocnik skarżących: adw. Mieczysław Hebel

Nr wpisu na listę adw.

GDA - 0133

Kancelaria „Hebel&Masiak” S.C.

ul. Napierskiego 1

84-230 Rumia

SKARGA KONSTYTUCYJNA

I. Przedmiot skargi konstytucyjnej.

Na podstawie art. 79 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wnoszę skargę konstytucyjną w sprawie zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej następującego aktu prawnego:

ul. Kostki Napierskiego 1
84-230 Rumia

Tel/fax. + 58 736 17 16
NIP 588-206-80-65

- Art. 24 ust. 6g i art. 24 ust 6h ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2013.1442 j.t.)

Organ, który wydał kwestionowany przepis:

- Sejm Rzeczypospolitej Polskiej.

Skarżący zarzuca naruszenie następujących artykułów Konstytucji:

Art. 64. Konstytucji

1. *Każdy ma prawo do własności, innych praw majątkowych oraz prawo dziedziczenia.*
2. *Własność, inne prawa majątkowe oraz prawo dziedziczenia podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej.*
3. *Własność może być ograniczona tylko w drodze ustawy i tylko w zakresie, w jakim nie narusza ona istoty prawa własności.*

Art. 45 ust. 1 Konstytucji

Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

Art. 31. ust. 3 Konstytucji

3. *Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.*

Art. 2 Konstytucji

Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej.

Art. 5 Konstytucji

Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Art. 8. Konstytucji

1. *Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej.*
2. *Przepisy Konstytucji stosuje się bezpośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej.*

Art. 21. ust. 1 Konstytucji

1. *Rzeczpospolita Polska chroni własność i prawo dziedziczenia.*

II. Podstawy skargi konstytucyjnej.

1. Orzeczenie organu władzy publicznej, z którym skarżące łączą naruszenie przysługujących im praw konstytucyjnych:

- **Wyrok Sądu Apelacyjnego w G III Wydział Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych z dnia listopada 2013. sygn.**

2. Podmiotowe prawa o charakterze konstytucyjnym, których naruszenie skarżące łączą z wydaniem powyższego orzeczenia oraz określenie tych naruszeń:

Naruszenie prawa do własności, innych praw majątkowych oraz prawa dziedziczenia poprzez odmowę prawa do zwrotu nienależnie opłaconych składek, które były opłacane za osobę, która została uznana za zmarłego z datą wsteczną, na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Ubezpieczeń Zdrowotnych, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, z powodu przedawnienia prawa do ich zwrotu (które to przedawnienie kończy się wcześniej, niż możliwe jest zainicjowanie postępowania o uznanie za zmarłego).

Naruszenie prawa do równej dla wszystkich ochrony prawnej własności, innych praw majątkowych oraz prawa dziedziczenia poprzez nieuwzględnienie przy terminie przedawnienia prawa do zwrotu składek nienależnie opłaconych oraz przy przesłankach zawieszenia biegu tego terminu sytuacji, gdy składki te opłacane były za osobę, która została uznana za zmarłego z datą wsteczną.

Naruszenie prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez sąd poprzez nieuwzględnienie przez Sąd II instancji w toku wykładni przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych wiążących przepisów Konstytucji RP, w tym konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela (art. 64 w zw. z art. 5 Konstytucji),

zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji) i zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji).

Naruszenie zasady proporcjonalności przy ustanawianiu ograniczeń w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw poprzez ograniczenie przysługującego skarżącemu prawa do zwrotu składek nienależnie opłacanych terminem przedawnienia, który nie uwzględnia sytuacji, gdy składki te opłacane były za osobę, która została uznana za zmarłego z data wsteczną.

Naruszenie zasady nienaruszania istoty konstytucyjnych wolności i praw przy ustanawianiu ograniczeń w zakresie korzystania z nich poprzez pozbawienie skarżących prawa do zwrotu nienależnie opłaconych składek, które były opłacane za osobę, która została uznana za zmarłego z data wsteczną – gdy przepisy prawa nie stworzyły skarżącemu możliwości wystąpienia o zwrot nienależnie opłaconych składek przed terminem przedawnienia

3. Wyrok Sądu Apelacyjnego w G Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia listopada 2013. sygn. , który zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w G Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia grudnia 2012r., sygn. akt **wyczerpał wszystkie środki odwoławcze przysługujące skarżącemu.**

4. Wyrok Sądu Apelacyjnego w G Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia listopada 2013. sygn. **został doręczony skarżącemu w dniu 29 stycznia 2014r.**

Uzasadnienie

I.

Krótkie przytoczenie stanu faktycznego:

Skarżące B K i A B w odwołaniach do Sądu Okręgowego w G Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia lipca 2012 r. wnosili o zmianę decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Inspektorat w W nr (znak:) oraz decyzji nr (znak:) z dnia czerwca 2012 r., doręczonych w dniu czerwca 2012 r. w przedmiocie nienależnie opłaconych składek.

W zaskarżonych decyzjach Zakład odmówił zwrotu nienależnie pobranych składek za okres od stycznia 1999 r. do kwietnia 2002 r. skutkiem stwierdzenia, iż roszczenie uległo przedawnieniu w świetle art. 24 ust. 6g ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Sprawy te zostały przez Sąd Okręgowy w G na mocy art. 219 k.p.c. połączone celem łącznego rozpoznania. Warto w tym miejscu wskazać, że składki były nienależne, gdyż opłacane były za P K (), który zaginął 1999 roku, a następnie zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego w W z dnia czerwca 2011 r. (sygn. akt.) został uznany za zmarłego, przy czym za datę zgonu uznano dzień marca 1999 r. Nie było również możliwości wyrejestrowania zaginionej osoby i nie płacenia składek – bez narażenia się i firmy na ryzyko postępowań egzekucyjnych. Wyrokiem z dnia grudnia 2012 r. (sygn. akt) Sąd I instancji zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i zobowiązał go do zwrotu nienależnie opłaconych należności składkowych za okres od marca 1999 r. do kwietnia 2002 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych od powyższego wyroku złożył apelację. Sąd Apelacyjny w następstwie rozpoznania apelacji wydał wyrok z dnia .11.2013r, którym zmienił wyrok Sądu I instancji i odmówił skarżącemu prawa do zwrotu nienależnie opłaconych składek, które były opłacane za osobę, która została uznana za zmarłego z datą wsteczną, na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Ubezpieczeń Zdrowotnych, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, z powodu przedawnienia prawa do ich zwrotu.

W przedmiotowej sprawie niekwestionowanym zarówno przez Sąd Odwoławczy, Sąd I instancji, jak i strony, faktem jest nienależność składek, które wpłynęły do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych od daty przyjętej za datę zgonu ubezpieczonego P K tj. od marca 1999 r. Również Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie zaprzeczał, iż pobrane przez niego składki były nienależne, jednocześnie odmawiając ich zwrotu z powołaniem się na instytucję przedawnienia uregulowaną w art. 24 ust. 6g ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Nie budziło również wątpliwości, iż nie istniała (przed postanowieniem o uznaniu za zmarłego) możliwość wyrejestrowania zaginionej osoby tak, aby nie trzeba było za nią opłacać składek.

Nie budzącym wątpliwości w niniejszej sprawie jest również fakt, że skarżące mogły dochodzić przysługującego im prawa do zwrotu nienależnie opłaconych składek dopiero po spełnieniu ustawowych wymogów tj. po uzyskaniu orzeczenia o uznaniu za zmarłego P K oraz następnie po uzyskaniu stwierdzenia nabycia spadku po wyżej wymienionym. Dopełnienie tych procedur zajęło skarżącemu ponad 12 lat, które upłynęły od daty wskazanej jako data śmierci P K do dnia wydania w dniu października 2011r. postanowienia Sądu Rejonowego w W w sprawie o stwierdzeniu nabycia spadku po nim (sygn. akt) - bo dopiero po 10 latach możliwe jest rozpoznanie wniosku o uznanie za zmarłego.

II.

Kwestie przedawnienia prawa do zwrotu nienależnie opłaconych składek regulują przepisy art. 24 ust 6g i art. 24 ust 6h. ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Sąd II instancji przyjął, że ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych reguluje tę kwestię w sposób zupełny i wyłączny (w szczególności z wyłączeniem przepisów Kodeksu cywilnego). Stanowisko takie jest zgodne z zapatrywaniami doktryny i linią orzecniczą sądów powszechnych i Sądu Najwyższego, nie mniej był to jeden z czynników, który doprowadził w niniejszej sprawie do naruszenia praw podmiotowych skarżących o charakterze konstytucyjnym.

Takie stanowisko Sądu wynika z utrwalenia w orzecnictwie sądowym przekonania o autonomii przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wobec przepisów Kodeksu cywilnego o przedawnieniu. W wyroku z dnia 21 października 2008 r. (II UK 71/08) Sąd Najwyższy wyraźnie stwierdził, że termin żądania zwrotu nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne jest określony bezwzględnie obowiązującą normą prawa ubezpieczeń społecznych, co wyklucza jego obliczanie według zasad z art. 118 k.c. Autonomiczność i odrębność przepisów prawa ubezpieczeń społecznych wobec przepisów prawa cywilnego sprawia bowiem, iż na gruncie stosunków ubezpieczenia społecznego dopuszcza się tylko na zasadzie wyjątku stosowanie wskazanych *expressis verbis* regulacji cywilistycznych (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 1999 r., II UKN 398/98.). Na tej podstawie Sąd Najwyższy sformułował tezę, że skoro w przepisach prawa ubezpieczeń społecznych nie ma odesłania do możliwości stosowania przepisów Kodeksu cywilnego o przedawnieniu, przeto powoływanie się na te regulacje w odniesieniu do przedawnienia prawa do zwrotu nienależnie opłaconych składek jest bezpodstawne. Analogicznie stanowisko Sądu Najwyższego dotyczy kwestii autonomii prawa ubezpieczeń społecznych przy zwrocie nienależnie pobranych świadczeń. Przykładowo w wyroku z dnia 4 września 2007 r. (I UK 90/07) Sąd Najwyższy stwierdził, że w przypadku nienależnie pobranego świadczenia z ubezpieczenia społecznego brak jest podstaw do stosowania art. 409 i 410 k.c., gdyż jest to uregulowane w prawie ubezpieczeń społecznych, które w tym zakresie nie zawiera odesłania do przepisów prawa cywilnego.

Z powyższych względów zarówno domaganie się przez skarżące zwrotu nienależnie opłaconych składek, jak i rozstrzygnięcie sprawy przez organy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i przez sądy powszechne, mogło nastąpić jedynie w oparciu o przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

III.

Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych posługuje się jednak pojęciem przedawnienia, równocześnie nie wprowadzając jego definicji, ani nie wyjaśniając jak należy rozumieć tę instytucję na gruncie przedmiotowej ustawy. Tymczasem to w przepisach Kodeksu cywilnego ustawodawca szerzej opisał tę instytucję. Konieczność dokonywania wykładni przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych dotyczących przedawnienia w oderwaniu od jego istoty, doprowadziła do naruszenia spójności systemu prawa w Polsce, a przez to naruszyła konstytucyjną zasadę demokratycznego państwa prawnego. Przede wszystkim przez brak kompatybilności rozwiązań co do dnia od którego biegnie termin przedawnienia, na gruncie przedmiotowej sprawy doszło do naruszenia konstytucyjnych praw podmiotowych skarżących.

Otóż art. 120 § 1 k.c. stanowi, że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Zgodnie z zapatrywaniami przedstawicieli doktryny przez wymagalność roszczenia powinno się rozumieć stan, gdy wierzyciel może postawić skuteczne żądanie, aby dłużnik uczynił niezwłocznie zadość jego roszczeniu (tak J. Ignatowicz (w:) *System prawa cywilnego*, t. I, 1985, s. 814). W ten sposób wymagalność roszczenia definiuje też Sąd Najwyższy, stwierdzając, że roszczenie staje się wymagalne wówczas, kiedy wierzyciel może skutecznie żądać od dłużnika zadośćuczynienia jego roszczeniu (wyrok SN z dnia 12 lutego 1991 r., III CRN 500/90, OSN 1992, nr 7-8, poz. 137).

Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych natomiast całkowicie pomija problematykę wymagalności roszczeń, gdyż termin przedawnienia rozpoczyna bieg, niezależnie od tego. W większości przypadków ten dysonans nie będzie stanowił problemu, gdyż wymagalność roszczenia o zwrot będzie się pokrywała z terminem nienależnego opłacenia składki, jednak w przedmiotowej sytuacji doprowadziło to do naruszenia konstytucyjnych praw podmiotowych skarżących wskazanych w petitum skargi - termin przedawnienia rozpoczął bieg z momentem opłacenia tych składek, mimo iż wtedy roszczenie o ich zwrot nie było jeszcze wymagalne.

Skarżące mogły bowiem skutecznie żądać od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zadośćuczynienia swojemu roszczeniu dopiero po wydaniu przez Sąd orzeczenia o uznaniu za zmarłego P K i następnie po uzyskaniu postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po nim. Doprowadziło to do absurdalnej sytuacji, że termin przedawnienia biegł (doprowadzając ostatecznie do przedawnienia roszczenia), pomimo iż przez ten czas skarżące były pozbawione możliwości dochodzenia swojego roszczenia.

IV.

Konstytucja w art. 64 gwarantuje każdemu prawo do własności, innych praw majątkowych oraz prawo dziedziczenia, stwierdza jednocześnie, że własność, inne prawa majątkowe oraz prawo dziedziczenia podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej. Nie ulega wątpliwości, że w niniejszej sprawie przysługujące powódkom prawo majątkowe do zwrotu nienależnie opłaconych składek zostało ograniczone przez instytucję przedawnienia, należy się więc zastanowić, czy wprowadzone ustawowo ograniczenie mieściło się w konstytucyjnie dopuszczalnych granicach.

Ustawodawca w art. 31. ust. 3 Konstytucji wyraźnie dopuścił możliwość ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw, uzależnił to jednak od spełnienia przez te ograniczenia określonych warunków, z których nie wszystkie zostały spełnione w przedmiotowym przypadku. Otóż zgodnie z wymaganiami konstytucyjnymi ograniczenia takie mogą być ustanawiane tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Powołując się w tym miejscu na orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 października 2010r. (P 37/09, OTK-A 2010, Nr 8, poz. 79) należy wskazać, że z brzmienia tej zasady (nazywanej w doktrynie zasadą proporcjonalności) wynika wymóg doboru takiego środka ograniczenia wolności lub praw, który służyłby osiągnięciu zamierzonego celu z uwzględnieniem postulatu adekwatności, przy jednoczesnym bezwzględnym zakazie wkraczania w istotę gwarantowanego prawa. Podobnie w wyroku z dnia 25 lutego 1999r. (K 23/98, OTK 1999, Nr 2, poz. 25) Trybunał Konstytucyjny wyjaśniając zasadę proporcjonalności wskazał, że spośród możliwych środków działania należy wybierać możliwie najmniej uciążliwe dla podmiotów, wobec których mają być zastosowane, lub dolegliwe w stopniu nie większym niż jest to niezbędne dla osiągnięcia założonego celu.

Dla analizy, czy powyższy wymóg został naruszony w przedmiotowym przypadku, należy odnieść się do *ratio legis* przepisów o przedawnieniu, tak aby wskazać, jaki cel chciał osiągnąć ustawodawca wprowadzając tę instytucję.

Otóż odniesienie się do uregulowań prawa cywilnego i wypracowanych na jego gruncie opracowań doktrynalnych, prowadzi do wniosku, że instytucja przedawnienia ma na celu osłabieniu ochrony prawnej osoby, która nie dba należycie o swoje sprawy i wykazuje opieszałość w realizacji przysługujących jej uprawnień. Co za tym idzie, *ratio legis* przedmiotowej instytucji jest zagwarantowanie pewności prawa i stanie na straży porządku prawnego, co jest powiązane z konstytucyjną zasadą demokratycznego państwa prawnego.

Zgodny z taką istotą przedawnienia jest wskazywany wyżej art. 120 oraz art. 121 pkt 4 kodeksu cywilnego, który stanowi, że bieg przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu co do wszelkich roszczeń, gdy z powodu siły wyższej uprawniony nie może ich dochodzić przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw danego rodzaju - przez czas trwania przeszkody. Artykuł ten jednak, również nie ma zastosowania (ze względów wskazanych we wcześniejszej części uzasadnienia) do przedawnienia prawa do zwrotu składek nienależnie opłaconych.

Gdyby ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych była kompatybilna z uregulowaniami kodeksu cywilnego, a co za tym idzie zgodna z *ratio legis* instytucji przedawnienia, należałoby uznać, że bieg przedawnienia roszczenia o zwrot nienależnie pobranych składek nie mógł rozpocząć biegu przed datą uznania za zmarłego P K . Wniosek taki jest tym bardziej uzasadniony, że wpłacone składki stały się nienależne dopiero w momencie uprawomocnienia się orzeczenia uznającego płatnika za zmarłego ze skutkiem wstecznym- do czasu wydania tego orzeczenia skarżącym nie przysługiwało roszczenia o zwrot nienależnie wpłaconych składek.

Powyższe prowadzi do sytuacji, że ukształtowanie instytucji przedawnienia na gruncie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych narusza zasadę proporcjonalności, gdyż przy ograniczaniu przysługujących obywatelom praw podmiotowych ustawodawca wykroczył poza to co jest niezbędne dla osiągnięcia zamierzonego celu. Otóż dążąc do zmobilizowania obywateli do należytej dbałości o własne interesy i wykluczenia ich opieszałości w dochodzeniu praw majątkowych, doprowadził do absurdałnej sytuacji, gdy prawo do żądania zwrotu nienależnie wpłaconych składek przysługujące skarżącym było praktycznie od samego początku przedawnione. Dość wskazać, że uznanie za zmarłego jest dopuszczalne, co do zasady, dopiero po upływie 10 lat od czasu kiedy osoba jeszcze niewątpliwie żyła, dodatkowo przeprowadzenie postępowania w sprawie stwierdzenia nabycia spadku także zajmuje pewien okres czasu.

Z tych powodów należy stwierdzić, że obecne brzmienie obowiązujących przepisów prawa tj. art. 24 ust. 6g i ust. 6h ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych jest ingerencją ustawodawcy w konstytucyjnie zagwarantowane prawo do własności, innych praw majątkowych oraz prawo dziedziczenia w sposób wykraczający poza dopuszczalne na gruncie art. 31 ust 3 Konstytucji ramy. Powoduje to jednoczesną sprzeczność z zasadą racjonalności ustawodawcy i konstytucyjną zasadą demokratycznego państwa prawnego.

Co więcej art. 31 ust 3 Konstytucji wprost stanowi, że wprowadzone ograniczenia wolności i praw nie mogą naruszać ich istoty. Tymczasem aktualne brzmienie art. 24 ust. 6g i ust. 6h ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych zupełnie, w sposób nieuzasadniony, pozbawiło skarżące możliwości realizacji przysługujących im uprawnień. Oznacza to, że zagwarantowane konstytucyjnie prawo majątkowe zostało przekreślone, gdyż skarżącym została całkowicie odebrana możliwość jego skutecznego dochodzenia. Warto w tym miejscu podkreślić, że w rozpatrywanej sprawie o dacie zgłoszenia wniosku o zwrot składek po zmarłym P K nie zdecydowała wola skarżących, czy ich niestaranność, lecz obiektywnie istniejące okoliczności, wynikające z przepisów prawa. Skarżące mogły dochodzić przysługującego im prawa do zwrotu nienależnie opłaconych składek dopiero po spełnieniu ustawowych wymogów tj. po uzyskaniu orzeczenia o uznaniu za zmarłego P K oraz następnie po uzyskaniu stwierdzenia nabycia spadku po wyżej wymienionym. Dopełnienie tych procedur zajęło skarżącym ponad 12 lat, co z samego założenia przekracza zakreślony przez ustawę o systemie ubezpieczeń społecznych termin przedawnienia.

V.

Odnosząc się jeszcze do brzmienia art. 64 Konstytucji warto wskazać, że przepis ten przewiduje równą dla wszystkich ochronę prawną własności, innych praw majątkowych oraz prawa dziedziczenia.

Ten aspekt przysługującego skarżącym prawa podmiotowego również został naruszony, gdyż ciężko mówić o równej ochronie, w sytuacji, gdy konsekwencje przewidziane dla opieszałego wierzyciela dotyczą osobę, która nie mogła realizować przysługujących jej roszczeń, mimo iż chciała. Z równą ochrona mielibyśmy do czynienia tylko w sytuacji, gdyby każdy podmiot miał przez taki sam czas możliwość dochodzenia swoim praw zanim staną się one przedawnione. Byłoby to możliwe przykładowo przy wprowadzeniu wymogu możliwości skutecznego dochodzenia roszczenia dla rozpoczęcia i biegu okresu przedawnienia.

VI.

Wskazane wyżej naruszenia norm konstytucyjnych dotyczą również uregulowania art. 24 ust 6h ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który ustanawia przesłanki zawieszenia biegu terminu przedawnienia nienależnie opłaconych składek w sposób zupełny, stanowiąc ich zamknięty katalog. Konsekwencją tego, jest konieczność uznania (co potwierdził Sąd Apelacyjny w G w wyroku w niniejszej sprawie), że żadnego z punktów tego artykułu nie da się odnieść do przypadku opłacania składek za osobę, która została uznana za zmarłą z datą wsteczną. Powoduje to, że ustawodawca w ogóle nie przewidział możliwości zawieszenia biegu terminu przedawnienia w sytuacjach opłacania składek za osobę, która została uznana za zmarłego z datą wsteczną. Sąd Apelacyjny przyjął, że art. 24 ust. 6h pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych odnosi się jedynie do sytuacji, gdy na dzień złożenia wniosku wydanie decyzji w sprawie było uzależnione od rozstrzygnięcia zagadnienia wstępnego przez inny organ lub sąd. Innymi słowy Sąd wykluczył z zakresu jego normowania sytuację, gdy postępowanie w celu rozstrzygnięcia zagadnienia wstępnego zostało przed złożeniem wniosku zakończone. Wykładnia taka jest oczywiście niekonstytucyjna i doprowadziła do pokrzywdzenia skarżących. Ponad to, przepis ten zawiera również maksymalny - dwu letni - termin zawieszenia biegu terminu przedawnienia ze wskazanego powodu. Nawet więc gdyby przyjąć dopuszczalność zawieszenia biegu terminu przedawnienia w przedmiotowej sytuacji na podstawie art. 24 ust. 6h pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych to nie uchroniłoby to skarżących przed naruszeniem ich praw, gdyż wskazany termin jest nieadekwatnie krótki w porównaniu do czasu niezbędnego do wypełnienia wszystkich wymogów ustawowych w takich sprawach.

Natomiast odnośnie art. 24 ust. 6h pkt 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych Sąd Apelacyjny uznał, zgodnie z literalnym brzmieniem tego przepisu, że w każdym przypadku zawieszenie okresu przedawnienia nie może trwać dłużej niż 2 lata od śmierci spadkodawcy. Tak sformułowana teza nie bierze jednak pod uwagę specyficznej sytuacji uznania za zmarłego, kiedy to zanim dojdzie do postępowania w przedmiocie nabycia spadku dochodzi do uznania za zmarłego z datą wsteczną i samo postępowanie o stwierdzeniu nabycia spadku nie może rozpocząć się wcześniej niż, co do zasady, 10 lat od dnia oznaczonego jako dzień śmierci zmarłego.

W konsekwencji koniecznym jest uznanie, że art 24 ust. 6h ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych jest niezgodny z Konstytucją RP. Narusza bowiem zarówno zasadę państwa prawa, zasadę sprawiedliwości społecznej, jak i przede wszystkim konstytucyjne prawa podmiotowe do własności, innych praw majątkowych oraz prawo dziedziczenia, prawo do równej dla wszystkich ochrony prawnej własności, oraz do nieingerencji ustawodawcy w konstytucyjne wolności i prawa w sposób sprzeczny z wymogami art. 31 ust. 3 Konstytucji, poprzez nieuzasadnione pozbawianie obywateli możliwości zwrotu środków pieniężnych stanowiących ich własność, gdy zostały ewidentnie opłacone nienależnie.

VII.

Warto w tym miejscu wskazać, że rozstrzygnięcie wyroku Sądu II stanowi *de facto* sankcję dla powódek za ich postępowanie, które podyktowane było koniecznością realizowania wymogów prawa. Wynika to z faktu, że mający zastosowanie w niniejszej sprawie 10-letni termin przedawnienia nienależnie opłaconych składek nie jest w stanie zapewnić ochrony prawnej temu kto opłaca składki za osobę, która w czasie ich opłacania jest osobą podlegającą w świetle prawa ubezpieczeniu społecznemu, a następnie zostaje uznana za zmarłą. Co do zasady przecież zaginiony może być uznany za zmarłego dopiero jeżeli upłynęło lat dziesięć od końca roku kalendarzowego, w którym według istniejących wiadomości jeszcze żył. Jeśli weźmie się przy tym pod uwagę, tak jak to miało miejsce w niniejszej sprawie, konieczność przeprowadzenia dodatkowych postępowań warunkujących możliwość ubiegania się o zwrot nienależnie opłaconych składek, to obecna regulacja przewidziana w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych, zwłaszcza w interpretacji zaprezentowanej przez Sąd II instancji nie może być uznana za zgodną z Konstytucją.

Analiza powyższego prowadzi do niechybnego wniosku, iż aktualne brzmienie regulacji ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych umożliwiające dochodzenie nienależnie opłaconych składek, w takich stanach faktycznych, ma charakter jedynie iluzoryczny. Dochodzi bowiem do sytuacji, w której realizowanie obowiązku wynikającego z przepisów ustawy ogranicza w rzeczywistości drogę do zrealizowania uprawnienia, które rzekomo ten sam akt prawny gwarantuje. Stawianie obywateli w sytuacji, gdzie realizując przepisy prawa, zostają doprowadzeni do sytuacji, w której jakkolwiek by nie postąpili, narażają się na bezpośrednią szkodę, jest nie do zaakceptowania w państwie prawa. Regulacja ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i podjęty na jej podstawie wyrok Sądu II instancji nie zachowuje także należytej równowagi pomiędzy potrzebą ochrony praw jednostki i potrzebą ochrony uzasadnionego interesu publicznego.

Z powyższych powodów nie sposób tego brzmienia pogodzić z obowiązującą na mocy Konstytucji zasadą zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji, a także zasadą sprawiedliwego orzekania (art. 45 ust 1 Konstytucji), ochrony własności (art. 64 Konstytucji) i z warunkami dopuszczalności ograniczania konstytucyjnych wolności i praw (art. 31 ust. 3 Konstytucji).

Mieczysław Hebel

Adwokat

Załączniki:

- pełnomocnictwo szczególne do sporządzenia skargi konstytucyjnej;
- kserokopia decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Inspektorat w W nr (znak:) z dnia czerwca 2012 r.;
- kserokopia decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Inspektorat w W nr (znak:) z dnia czerwca 2012 r.;
- kserokopia odwołania B K od decyzji nr (znak:) z dnia lipca 2012 r.;
- kserokopia odwołania A B od decyzji nr (znak:) z dnia lipca 2012r.;
- postanowienie Sądu Rejonowego w W z dnia czerwca 2011 r. (sygn. akt.) w sprawie uznany za zmarłego P K
- postanowienie Sądu Rejonowego w W z dnia października 2011r. (sygn. akt) w sprawie o stwierdzeniu nabycia spadku po P K
- wyrok Sądu Okręgowego w G Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia grudnia 2012 r. (sygn. akt);
- wyrok Sądu Apelacyjnego w G Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia listopada 2013. sygn.
- 5 odpisów skargi wraz z załącznikami